

Klinično raziskovanje v onkologiji: slovenski učbenik za študente medicine in specializante onkologije

prof. dr. Branko Zakotnik, dr. med., Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška cesta 2, 1000 Ljubljana

»Kar se Janezek nauči, to Janezek zna!«

Seme radovednosti in sle po novih dognanjih je treba vsakemu mlademu, ki vstopa v čudovit svet medicine in onkologije, zasejati že takoj na začetku. Prav zato je pomembno, da se seznanimo z osnovami kliničnega raziskovanja – podobno kot z anatomijo, fiziologijo in ostalimi --ogijami – že v času študija in znanje pozneje nadgradimo med specializacijo (ne samo iz onkologije), saj so načela kliničnega raziskovanja podobna pri vseh področjih medicine. Ja, klinično raziskovanje v medicini in še zlasti v onkologiji sodi k osnovam, ker menim, da **ne raziskovati v onkologiji (medicini) ni etično!** Učbenik *Klinično raziskovanje v onkologiji* zapolnjuje ravno to vrzel v slovenskem prostoru in prepričan sem, da bo vse tiste, ki imajo v sebi željo (»drive«) po novih dognanjih, postavil na trdna tla jasno začrtanih globalnih načel kliničnega raziskovanja, ki so se izoblikovala v zadnjih desetletjih. Prav zato je pomembno, da dobimo prave informacije o tem že na začetku kariere, že med dodiplomskim študijem in specializacijo. V poglavjih učbenika so celovito prikazani vsi vidiki, potrebni za izvedbo klinične raziskave: etična vprašanja, etični kodeksi, konvencije in načela, zakonodaja, faze kliničnih raziskav, protokol klinične raziskave, sodobne zasnove kliničnih raziskav, poročanje o neželenih učinkih zdravljenja, ocena kakovosti življenja, statistika v kliničnem raziskovanju, objava izsledkov kliničnih raziskav, sistematično iskanje obstoječih dokazov v literaturi in pravila citiranja strokovne literature, financiranje akademskih kliničnih raziskav, mednarodno sodelovanje v kliničnih raziskavah, vloga farmacevta v kliničnih raziskavah in klinične raziskave z vidika farmacevtskega podjetja ter predklinične in epidemiološke raziskave v onkologiji, ki sta jim namenjeni dve poglavji.

Kako pomembno je poznavanje načel kliničnega in epidemiološkega raziskovanja v onkologiji ter izvajanja teh raziskav v praksi?

Glavni namen raziskovanja je seveda izboljšati izhode zdravljenja. V praksi to jasno kažejo podatki našega Registra raka o petletnem preživetju bolnikov z rakom – s 30 % leta 1983 se je slednje podvojilo na 60%! Ves ta napredek so omogočile dobro zastavljene in izvedene klinične ter epidemiološke raziskave po načelih, ki so opisane v učbeniku *Klinično raziskovanje v onkologiji*. Večina teh raziskav je bila seveda mednarodnih raziskav, v katere smo vključili tudi naše bolnike, nekaj pa je bilo tudi naših, lastnih. Bolniki so tako prišli do boljše oskrbe, deležni so bili inovativnih, boljših zdravljenj še pred umestitvijo takih zdravljenj v smernice. Slednje je pomembno tudi za raziskovalce in ustanove, kjer se te raziskave izvajajo. Uvajajo nove tehnologije, ki zahtevajo dodatno znanje, kar vodi k večji strokovnosti in neprestanemu napredku, kar utrjuje samozavest in občutek koristnosti tudi na področjih,

kjer izhodi zdravljenja niso vedno bleščeči.

Po drugi strani pa se pojavlja vprašanje: Kako naj ob vsej klinični »rutini« še raziskujem? Res je, da raziskovanje zahteva ogromno znanja, napora, dodatnih strokovnjakov, administrativno podporo in infrastrukturo, kar bo kristalno jasno vsem, ki bodo prebrali pričujoči učbenik. Žal se nahajamo v prostoru nekdanjega vzhodnega bloka, kjer so bile naložbe v zdravstvo pomanjkljive, predvsem na področju raziskovanja (še najbolj kliničnega), in ta dediščina nas danes še vedno tepe.

Želim si, da bi bil pričujoči učbenik ne samo spodbuda mladim kolegom, ki vstopajo v fascinantni svet onkološke znanosti, temveč tudi obveza vsem, ki odločajo o primernem podpornem okolju za klinične raziskave v onkologiji.

KLINIČNO RAZISKOVANJE V ONKOLOGIJI

UČBENIK ZA ŠTUDENTE MEDICINE
IN SPECIALIZANTE ONKOLOGIJE

Urednika
Erika Matos
Boštjan Šeruga